

застосування примусових заходів, передбачених законодавством до осіб даної категорії.

Список використаних джерел

1. Джужа О.М. Кримінально-правова охорона довкілля як складова спеціально-кримінологічного запобігання екологічної злочинності / Джужа О. М., Василевич В. В., Поліщук Г. С. // Шлях до кримінології. Пам'яті Анатолія Петровича Закалюка : зб. матеріалів – К. : Нац. акад. прав. наук України; Запоріжжя : КПУ, 2010. –С. 97–104.

2. Судова влада України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://court.gov.ua/sudova_statystyka/5533iropi/.

Новіков С.С., курсант НАВС

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ СТОСОВНО ПІДСТАВ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Відомо, що кримінальне право є матеріальною галуззю публічного права в національній системі права будь-якої країни. У свою чергу, воно являє собою підсистему, або систему меншого порядку, порівняно із національною системою права. Характерними рисами системи є її розвиток, удосконалення, взаємодія з іншими елементами та із зовнішнім середовищем. У зв'язку з цим кримінальне право є динамічною системою кримінально-правових норм, воно постійно змінюється, хоча і не так швидко, як саме кримінальне середовище.

У розвитку кримінального права стосовно підстав кримінальної відповідальності можна виділити як загальні, так і специфічні тенденції. Перші пов'язані з традиційними злочинами, другі – із злочинами так званої “нової злочинності”.

Говорячи про підстави кримінальної відповідальності за злочини першої групи, треба відмітити, що криміналізація

торкнулася практично всіх відомих людству традиційних злочинів. При цьому триває пошук золотої середини опису ознак певного виду злочинної поведінки, коли, з одного боку, необхідно ясно і зрозуміло визначити ознаки і межі поведінки, яка визнається злочинною, а з другого – не допустити прогалин у визначенні як злочину певного виду суспільно небезпечної поведінки. Цьому сприяє і вдосконалення законодавчої техніки при описуванні певного виду злочинів. Найчастіше застосовується така побудова законодавчого матеріалу, яка зручна для його комп'ютерної обробки, збільшення числа приміток, що роз'яснюють та уточнюють окремі ознаки складів злочинів тощо.

Характерним є закріплення в Кримінальному кодексі України (КК України) принципу законності, який включає до себе, зокрема, такі елементи: встановлення в КК України, що єдиною підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, що містить ознаки певного складу злочину; передбаченість ознак складу злочину лише в КК України; формулювання ознак складу злочину чітко, ясно і зрозуміло не тільки для спеціалістів, а й для пересічних громадян; заборона застосування кримінального закону за аналогією.

Водночас помітною стає тенденція, за якої у країнах, що додержуються принципів як монізму, так і дуалізму в кримінальному законодавстві, окремі ознаки складу злочину знаходять своє закріплення в приписах некримінального законодавства

Подальшого розвитку отримала диференціація підстав кримінальної відповідальності, під якою розуміють встановлення законодавством у санкціях кримінально-правових норм різного роду обмежень прав і свобод осіб, на яких поширює дію певна гіпотеза кримінально-правової норми. Зазвичай підставою такої диференціації є такі ознаки злочинної поведінки, які або різко підвищують ступінь тяжкості вчинюваного злочину, або, навпаки, свідчать про значну

зниженість цієї тяжкості. Внаслідок цього законодавець диференціює санкції кримінально-правових норм.

Усталеною є тенденція до спеціалізації підстав кримінальної відповідальності. Така спеціалізація здійснюється двома шляхами. Перший пов'язаний із збільшенням складів злочинів із спеціальним суб'єктом. Другий шлях, що призводить до спеціалізації підстав.

Існують деякі тенденції, що характерні для встановлення підстав кримінальної відповідальності за злочини, які відносять до так званої “нової злочинності”. До них зазвичай належать:

- 1) організована транснаціональна злочинність;
- 2) міжнародний тероризм;
- 3) злочини у сфері господарювання;
- 4) злочини у сфері застосування масових комунікацій;
- 5) злочини у сфері довілля;
- 6) злочини у сфері незаконного обігу наркотиків;
- 7) торгівля людьми, зброєю, антикваріатом;
- 8) відмивання “брудних грошей”;
- 9) міжнародна корупція тощо.

Підсумовуючи зазначений вище розгляд деяких тенденцій у розвитку кримінального права щодо підстав кримінальної відповідальності, необхідно вказати, що, за спостереженнями окремих криміналістів, нині кримінальне право перебуває в стані певної кризи. Це пояснюється тим, що запропоновані людством кримінально-правові заходи виявилися нездатними суттєво вплинути на злочинність, яка має усталену тенденцією до зростання. У такому разі знову виникають довічні питання: яка мета кримінального права взагалі та кримінального покарання зокрема? Якою повинна бути подальша кримінально-правова політика – ліберальною чи жорсткою?